
**Amandmani na Prednacrt Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o posredovanju u
zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba**

Amandman I

Nakon člana 3. u Prednacrtu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba dodaje se novi član 4. koji glasi:

U članu 4.a. stav 3. mijenja se i glasi:

Predsjednika i članove Upravnog odbora bira i razrješava Vlada FBiH i to:

- 5 članova na prijedlog nadležnog ministra
- 1 člana na prijedlog Udruženja poslodavaca FBiH
- 1 člana na prijedlog Saveza samostalnih sindikata BiH.

Ostali članovi u Prednacrtu se pomijeraju za jedno mjesto.

Objasnenje

Konvencija 102. Međunarodne organizacije rada, o najnižim standardima socijalne sigurnosti u članu 72. predviđa učešće predstavnika poslodavaca i sindikata u vanbudžetskim organima koji imaju stvarnu moć odlučivanja, te ostavlja prostor nacionalnom zakonodavstvu za regulaciju ovog pitanja.

Sve države regiona, kao naprimjer Hrvatska, Crna Gora, Srbija, Makedonija, su ovo pitanje regulisale, te već godinama delegiraju svoje predstavnike poslodavaca i sindikata u Zavod za zapošljavanje. Takva rješenja sadrže i zakoni Republike Srpske i Brčko Distrikta.

Federacija BiH je jedina, ne samo u regionu već i u zemljama EU, koja to pitanje nije još uvijek usaglasila sa pomenutom konvencijom.

Osim država regiona ista situacija je i u svim drugim državama u Evropi. Naprimjer, u Estoniji Nadzorni odbor Fonda za osiguranje od nezaposlenosti, sastoji se od dva člana koje imenuje Vlada, dok preostala četiri člana se biraju ispred predstavnika poslodavaca i sindikata.

Prema navedenim podacima o broju predstavnika poslodavaca i sindikata vidimo da su sve države odlučile postupiti prema Konvenciji 102. o najnižim standardima socijalne sigurnosti te ispoštovati njene odredbe. U svim državama predstavnici poslodavaca i sindikata su članovi

organa vanbudžetskih institucija koje donose odluke i imaju stvarnu moć odlučivanja.

Jedan od zaključaka Odbora za socijalnu sigurnost na 89. sjednici Međunarodne konferencije rada, koja je održana u junu 2001. godine, bio je da se socijalnim partnerima treba dodijeliti važna uloga. Ovo je još jedan razlog za insistiranje na važnijoj ulozi socijalnih partnera, te pozicijama u organima koji donose odluke, a ne samo savjetodavnim tijelima kako je to kod nas predviđeno.

Također, neophodno je harmonizirati propise u Federaciji BiH i Republici Srpskoj.

Zakonom o posredovanju u zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti Republike Srpske propisano je Upravni odbor ima pet članova, od kojih po jednog člana imenuju većinski reprezentativni sindikat Republike Srpske i većinska reprezentativna organizacija poslodavaca Republike Srpske.

Na osnovu prethodno navedenog, mišljenja smo da je krajnje vrijeme da se pitanje delegiranja predstavnika poslodavaca i sindikata u organe vanbudžetskih institucija zakonski reguliše i u Federaciji BiH, kako ne bismo bili jedini u okruženju, a i šire, koji takvo jedno važno pitanje nismo još uvijek regulisali.

Usvajanjem predloženih izmjena naše zakonodavstvo bi se usaglasilo sa odredbama Konvencije ILO broj: 102. koju je naša država ratifikovala. Konvencija je time postala sastavni dio našeg pravnog sistema i ima jaču pravnu snagu od nacionalnog zakonodavstva.

Amandman II

Nakon novog člana 4. dodaje se novi član 5. koji glasi:

Članovi 4.b. i 4.c. se brišu.

U članu 4.d. riječi „i utemeljenja savjetodavnog povjerenstva“ se brišu.

Ostali članovi u Prednacrtu se pomijeraju za jedno mjesto.

Obrazloženje

U amandmanu I predloženo je da Upravni odbor čini po jedan predstavnik poslodavaca i sindikata. Time će se socijalnim partnerima osigurati pozicija u organima koji donose odluke, a ne samo savjetodavnim tijelima kako je to postojećim Zakonom predviđeno. Shodno tome, brišu se članovi koji su definisali postojanje i ustrojstvo savjetodavnog povjerenstva.

Poslodavci su ti koji zapošljavaju, pune budžete i vanbudžetske fondove, te izdvajaju sredstva

za doprinose. Obzirom na njihov značaj i ulogu u društvu trebala bi im se dati mogućnost da učestvuju u donošenju odluka, a ne samo da daju mišljenja i preporuke iz oblasti zapošljavanja.

Također, uporedno pravna analiza zemalja u okruženju pokazala je da ne postoji savjetodavno povjerenstvo. U svim državama predstavnici poslodavaca i sindikata su članovi organa vanbudžetskih institucija koje donose odluke i imaju stvarnu moć odlučivanja, pa predlažemo da i naša država zakonom definiše isto.

Amandman III

U članu 5. Prednacrtu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba stav 2. člana 10. mijenja se i glasi:

Poslodavac može potrebu za radnikom dostaviti Službi osobno, poštom, elektronskim putem, ili na drugi način.

Stavovi 3. i 4. se brišu.

Obrazloženje

Obaveza poslodavca da dostavlja, službi za zapošljavanje, potrebu za radnicima ne postoji u državama okruženja, niti u državama Evropske unije. Takva obaveza nije u skladu sa evropskim Direktivama i Uredbama iz oblasti zapošljavanja i socijalne sigurnosti nezaposlenih osoba, Evropskom socijalnom poveljom i Međunarodnim paktom o građanskim i političkim pravima.

Uporedno pravna analiza propisa zemalja iz okruženja i Evropske unije pokazala je da poslodavac nema obavezu dostavljanja potrebe za radnicima službi za zapošljavanje. Poslodavcu je ostavljena mogućnost da radnika pronađe putem službe za zapošljavanje ili na neki drugi način.

Naprimjer, Zakonom o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti Republike Hrvatske definisano da poslodavac **može** potrebu za radnikom dostaviti Zavodu osobno, poštom, elektroničkim putem ili na drugi način. Slično rješenje je i u Republici Srbiji.

U Njemačkoj postoji veliki broj firmi koje angažuju radnike i poslodavac radnika može pronaći preko istih, bez obaveze obavještenja biroa za zapošljavanje.

Prilikom izrade Prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba nije se vodilo računa o poslodavcu koji želi da zaposli tačno određenu osobu. On nema informaciju da li je osoba prijavljena u službi za zapošljavanje, ili ne, odnosno da li je imala namjeru da se prijavi. Prijava u službu za zapošljavanje je pravo osobe, a ne obaveza. Takav podatak poslodavcu nije relevantan. Bitne su kvalifikacije, znanja i sposobnosti osobe koju poslodavac želi zaposliti, a ne način na koji je poslodavac do te osobe došao.

Shodno navedenom, predlažemo da se u Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba definiše da poslodavac može potrebu za radnicima prijaviti službi za zapošljavanje.

Podsjećamo da je i u trenutno važećem Zakonu definisano da poslodavci koji imaju potrebu za uposlenicima i osobe koje traže uposlenje mogu tražiti pomoć službi za upošljavanje u pronalaženju potrebnih osoba, odnosno u pronalaženju posla.

Ne postoje argumenti na osnovu kojih bi se nametnula obaveza poslodavcu da prijavi potrebu za radnicima.

Obzirom na postojanje Zakona o jedinstvenom sistemu registracije, kontrole i naplate doprinosa potpuno je nepotrebno ovim zakonom propisati obavezu poslodavcu da dostavlja službi za zapošljavanje izvještaj o zaposlenju radnika.

Korisnici jedinstvenog sistema, čiji je jedan od ciljeva razmjena podataka su: Porezna uprava, Federalni zavod za penzijsko i invalidsko osiguranje, Zavod za zdravstveno osiguranje, Federalni zavod za zapošljavanje i Federalni zavod za statistiku.

Zakonom o izmjenama Zakona o jedinstvenom sistemu registracije, kontrole i naplate doprinosa iz 2016. godine, porezni obaveznici dužni su prijavu svakog novog zaposlenika podnijeti nadležnoj poreznoj ispostavi najkasnije dan prije početka rada zaposlenika. Dakle, evidencija o zaposlenju postoji već od tog dana i služba za zapošljavanje sve potrebne informacije može da dobije na osnovu te prijave. Sasvim je neopravdano nametati dodatnu obavezu dostavljanja izvještaja o zaposlenju radnika kada ta informacija već postoji u Poreznoj upravi i posao iz nadležnosti drugih institucija prebacivati na teret poslodavaca.

Neophodna je saradnja i međusobna razmjena potrebnih informacija između institucija, kako bi se olakšalo poslovanje, ne zahtjevajući dostavljanje dokumenata i informacija koje mogu preuzeti jedni od drugih elektronskim putem.

Nakon izmjene član 5. Prednacrtu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba glasi:

Član 5.

Član 10. mijenja se i glasi:

- 1. Služba za zapošljavanje prati stanje na tržištu rada, prikuplja podatke od poslodavaca koji su registrirani na teritoriji kantona, kao i o njihovim potrebama za radnicima.*
- 2. Poslodavac može potrebu za radnikom dostaviti Službi osobno, poštom, elektronskim putem, ili na drugi način.*

Amandman IV

Član 6. Prednacrtu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba mijenja se i glasi:

Član 20. briše se.

Obrazloženje

Nametanje obaveze poslodavcu da službi za zapošljavanje dostavi pisanu obavijest o radnicima za čijim radom je prestala potreba u suprotnosti je sa Zakonom o radu, direktivama evropske unije i Evropskom socijalnom poveljom.

Zakonom o radu propisano je da je poslodavac koji zapošljava više od 30 radnika, a koji u periodu od naredna tri mjeseca ima namjeru da zbog ekonomskih, tehničkih ili organizacijskih razloga otkaže ugovor o radu najmanje petorici radnika, dužan konsultirati se sa vijećem zaposlenika i sindikatom.

Evropskom socijalnom poveljom definisano je da sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava radnika da budu informisani i konsultovani u situacijama kolektivnog otpuštanja, zemlje potpisnice preuzimaju obavezu da osiguraju da poslodavci informišu i konsultuju predstavnike radnika, dovoljno vremena prije kolektivnog otpuštanja, o načinima i sredstvima izbjegavanja kolektivnog otpuštanja odnosno ograničavanja njegove pojave i ublažavanja njegovih posljedica, na primjer, korištenjem pratećih socijalnih mjera čiji je cilj, posebno, da pomognu preraspoređivanju ili prekvalifikaciji odnosnih radnika.

Zakonom o radu i Evropskom socijalnom poveljom obavezuje se poslodavac da se konsultira sa predstavnicima radnika - vijećem zaposlenika i sindikatom, a ne sa službom za zapošljavanje. Služba za zapošljavanje nije predstavnik radnika već posrednik između poslodavca i radnika i uloga službe je evidencija nezaposlenih i pomoć pri pronalasku odgovarajućeg zaposlenja.

Također, u zemljama evropske unije, kao što je Njemačka ne postoji obaveza obavještanja službe za zapošljavanje.

U Njemačkoj postoji obaveza da se radnik ukoliko ima ugovor na određeno vrijeme tri mjeseca prije isteka ugovora o radu javi službi za zapošljavanje. Drugim riječima obaveza prijave je obaveza radnika, a ne poslodavca.

Radniku je, a ne poslodavcu u interesu da se po prestanku radnog odnosa prijavi službi za zapošljavanje kako bi ostvario prava po osnovu nezaposlenosti.

Amandman V

Nakon člana 9. u Prednacrta Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba dodaje se novi član 10. koji glasi:

Član 31. mijenja se i glasi:

1. Obračun i uplatu doprinosa za zdravstveno osiguranje nezaposlenoj osobi vrši Zavod za zdravstveno osiguranje.
2. Mirovinsko i invalidsko osiguranje osigurava se neuposlenoj osobi kojoj nedostaju do tri godine mirovinskog staža do stjecanja uvjeta za starosnu mirovinu, sukladno propisima o mirovinskom i invalidskom osiguranju.

Alternativa

1. Korisnik novčane naknade ima pravo na zdravstveno osiguranje za vrijeme ostvarivanja prava na novčanu naknadu.
2. Osnovica na koju se plaćaju doprinosi je iznos novčane naknade.
3. Obračun i uplatu doprinosa za osiguranje iz stava 1. ovog člana vrši Služba za zapošljavanje.
4. Po prestanku prava na ostvarivanje novčane naknade obračun i uplatu doprinosa za zdravstveno osiguranje vrši Zavod za zdravstveno osiguranje.
5. Mirovinsko i invalidsko osiguranje osigurava se neuposlenoj osobi kojoj nedostaju do tri godine mirovinskog staža do stjecanja uvjeta za starosnu mirovinu, sukladno propisima o mirovinskom i invalidskom osiguranju.

Ostali članovi u Prednacrta se pomijeraju za jedno mjesto.

Obrazloženje

Svrha postojanja službi za zapošljavanje je evidencija nezaposlenih osoba i pomoć pri pronalasku odgovarajućeg zaposlenja.

Službe za zapošljavanje nisu socijalne službe i nisu osnovane kako bi obezbijedile pravo na zdravstveno osiguranje nezaposlenim osobama.

Postojeće zakonsko rješenje prema kojem pravo na obavezno zdravstveno osiguranje imaju nezaposlene osobe koje se prijave na zavod za zapošljavanje u zakonski propisanim rokovima dovodi do raznih zloupotreba. Ljudi se prijavljuju u službu za zapošljavanje samo kako bi ostvarili pravo na zdravstveno osiguranje, bez namjere da se zaposle. U velikom broju slučajeva rade na crno, a ujedno iskorištavaju prava koja ostvaruju po osnovu prijave.

Podsjećamo, kako bi opravdale svrhu postojanja službe za zapošljavanje bi naročito trebale da:

- prikupljaju podatke o nezaposlenim osobama;
- rade na provođenju programa obuka i prekvalifikacija nezaposlenih osoba;
- poduzimaju potrebne radnje i mjere u svrhu povezivanja nezaposlene osobe koja traži posao s poslodavcem kojem je potreban zaposlenik;
- sarađuju sa obrazovnim institucijama radi usklađivanja obrazovnih programa sa potrebama tržišta rada.

Služba za zapošljavanje treba da bude posrednik između poslodavca i osobe koja aktivno traži posao, a ne ustanova u koju će se nezaposleni prijavljivati kako bi ostvarili pravo na zdravstveno osiguranje, pri čemu uopšte nemaju namjeru da se zaposle.

Svima je u interesu da službe za zapošljavanje rade na evidenciji osoba koje su aktivni tražioci posla. Oni koji su na evidenciji službe za zapošljavanje, a ne traže posao, odbijaju posao ili ne žele uraditi dokvalifikaciju i prekvalifikaciju bi trebalo da se skinu sa iste.

Uporedno pravna analiza zakonodavstava zemalja u okruženju pokazuje da ovakvo rješenje ne postoji u zemljama okruženja. Tamo gdje je regulisano da zavod za zapošljavanje plaća zdravstveno osiguranje nezaposlenima, plaćanje je **samo za vrijeme ostvarivanja prava na novčanu naknadu**. Nakon prestanka prava na ostvarivanje novčane naknade obaveza plaćanja zdravstvenog osiguranja ide na teret zavodu za zdravstveno osiguranje. Ovakvo rješenje je u Srbiji i Crnoj Gori.

Od zemalja evropske unije uzet ćemo kao primjer Njemačku i Sloveniju u kojima za vrijeme ostvarivanja beneficija Zavod za zapošljavanje plaća sve doprinose za socijalno osiguranje.

U nekim državama, poput Hrvatske, plaćanje zdravstvenog osiguranje uopšte ne vrši Hrvatski zavod za zapošljavanje, niti Zavod ima ikakve veze s tim.

Zdravstveno osiguranje nezaposlenoj osobi uplaćuje Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje.

Poslodavac je obavezan da plaća doprinose za osnovno zdravstveno osiguranje i za osiguranje od nezaposlenosti.

Zašto bi uopšte poslodavac finansirao zdravstveno osiguranje nezaposlenima kroz doprinose za osiguranje od nezaposlenosti. Po načelu solidarnosti i uzajamnosti to trebaju raditi solidarno prvenstveno država, pa onda i svi obaveznici.

Uplaćena sredstva po osnovu doprinosa za osiguranje od nezaposlenosti trebalo bi da se usmjere na organizovanje programa obuka nezaposlenih lica, njihovu dokvalifikaciju i prekvalifikaciju, a ne na finansiranje zdravstvenog osiguranja nezaposlenim osobama. Posebno zbog činjenice da veliki broj tih osoba nema namjeru da se zaposli, niti aktivno traži posao.

Shodno navedenom, predlažemo da po uzoru na rješenja susjednih zemalja i zemalja evropske unije obavezu plaćanja doprinosa za zdravstveno osiguranje preuzme Zavod za zdravstveno osiguranje, ili da služba za zapošljavanje plaća doprinose za obavezno zdravstveno osiguranje za

vrijeme ostvarivanja prava na novčanu naknadu. Nakon prestanka prava na ostvarivanje novčane naknade plaćanje zdravstvenog osiguranja išao bi na teret Zavoda za zdravstveno osiguranje.

Na ovaj način više sredstva bi se moglo usmjeriti na obuke, prekvalifikacije i dokvalifikacije osoba koje aktivno traže posao, čime bi se povećalo zapošljavanje, a poslodavcima pomoglo da pronađu adekvatnu radnu snagu. Veće zapošljavanje ujedno znači i veće punjenje budžeta, ali i vanbudžetskih fondova.

Na kraju bismo zaključili da cilj nije da nezaposlena lica ostanu bez prava na zdravstveno osiguranje, već da se promijeni obaveznik plaćanja istog.

Međunarodne analize, između ostalog PIU SESER-a, Svjetske banke, Međunarodnog monetarnog fonda, te Federalnog zavoda za zapošljavanje, potvrdile su da postoji veliki broj osoba koji se u službu za zapošljavanje prijavljuje isključivo zbog zdravstvenog osiguranja i da se plaćanje zdravstvenog osiguranja treba prebaciti na Zavod za zdravstveno osiguranje.

Generalna primjedba:

Obzirom da se radi na donošenju Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba predlažemo da se u zakonskim odredbama koje se pozivaju na druge zakone briše broj Službenih novina. Time će se izbjeći situacija da se ovaj zakon mijenja svaki put kada dođe do promjene zakona koji se kroz zakon spominju.